

Vào đ u năm 1916, T ng Th ng Woodrow Wilson đã b t đ u công vi c v n đ ng thuy t ph c Qu c H i là n c M c n ph i tham gia giúp đ Liên minh Anh Pháp trong cu c Đ nh t chi n tranh th gi i kh i s t năm 1914. Ông phát bi u m t câu đã thành n i danh nh sau : “Chúng ta không th còn là m t dân t c t nh l n a” (nguyên văn ti ng Anh : “We can no longer be a provincial nation”).T c là ông mu n xác nh n r ng n c M đã là m t c ng qu c v i trách nhi m trong công cu c b o v t do và hòa bình trên kh p th gi i, ch không còn là m t qu c gia nh bé, mà t cô l p kh i c ng đ ng nhân l ai đ c n a.

Câu nói này cũng có th áp đ ng cho ng i Vi t đang sinh s ng tr n 60 qu c gia ti n b kh p th gi i hi n nay. Nh t là đ i v i l p ng i tr là con em chúng ta đang vào l p tu i 30-40 đã tr ng thành ch ng ch c r i, mà l i ti p thu đ c m t n n giáo d c v n minh v i trình đ khoa h c k thu t phát tri n cao đ t i các n c Âu M , thì rõ r t là các em đã có m t nh n quan r ng rãi, thông thoáng r t nhi u so sánh v i th h cha bác c a mình.Đó là đ i u làm chúng ta th t vui m ng, vì nh ng i x a v n th ng nói : “H u sinh kh úy”, và “Con h n cha, nhà có phúc” v y.

Vì đ c sinh s ng trong m t môi tr ng v n hóa xã h i ti n ti n nh v y, nên chúng ta đ h p th đ c nh ng cái hay, cái đ p c a th gi i hi n đ i. Nh v y, mà s tr n 3 tri u ng i Vi t h i ng ai có th đóng góp ph n trí tu này vào công cu c xây đ ng và phát tri n cho quê h ng đ t n c Vi t nam c a mình. Ch không ph i ch có s chi vi n kinh t v t ch t cho bà con ru t th t quê nhà, nh là đóng vai trò c a m t th “con bò s a”. C th mà nói, thì chúng ta c n ph i có đ c cái suy nghĩ toàn cu c, cái vi n ki n sâu xa (global thinking/global vision) v tình hình các s vi c c a toàn b th gi i ngày nay, cũng nh c a n c Vi t nam nh bé c a mình trong khuôn kh c a cái th gi i y. Đúng nh l i c a T ng Th ng De Gaulle vào năm 1964-65 đã nh n nh thanh niên sinh viên n c Pháp là : “Các b n c n ph i có m t t m nhìn vũ tr (vision cosmique)”. Và còn h n th n a, chúng ta l i có th m i g i, thuy t ph c đ c các b n bè qu c t r t đồng đ o, hùng h u c a mình, đ cùng nh p cu c liên đ i v i chúng ta trong s nghi p tranh đ u cho t do, dân ch và nhân quy n c a Vi t nam, trong tinh th n ôn hòa, b t b o đ ng v n là xu th th i đ i trong th gi i v n minh hi n nay.

V i ý h ng đó, trong bài vi t này, tôi xin đ c trình bày v kinh nghi m c th r ng: “Phát tri n Xã h i Dân s chính là ph ng cách hi u qu nh t đ đi t i đ c m t n n Dân ch Tham gia” (Participatory Democracy). Nh ta đã bi t, XHDS là m t trong ba khu v c c u t o thành cái không gian xã h i mà m i ng i chúng ta sinh s ng trong m t mi n đ a lý nh t đ nh. Đ nh nghĩa này có th ghi v n t t thành m t công th c nh sau:

Chúng ta không còn là lo i ng i t nh l n a

Tác Giả: Đoàn Thanh Liêm

Thứ Hai, 30 Tháng 3 Năm 2009 05:33

Không gian xã h i = Nhà n c + Th tr ng kinh t + Xã h i Dân s .

(The Social Space = The State + The Marketplace + The Civil Society).

C ba khu v c này đ u t n t i song hành v i nhau trong t th c a s c ng đ ng sinh t n (Coexistence) , t c là không m t khu v c nào l i tìm cách thay th hay l ai tr đ n v kia.

Thông th ng, thì ta có XHDS trong ph m vi lãnh th c a m t qu c gia, hay trong m t đ n v hành chánh nh t đ nh. Nh ng v i xu th toàn c u hóa ngày nay, thì đã có nhi u tác gi đ c p đ n các khía c nh c a m t th c th l n r ng h n n a, đó là “Xã h i Dân s Toàn c u” (Global Civil Society), mà thành ph n đ n v c th là các H i H ng Th p T , H i H ng Đ o, Phong Trào Green Peace (B o v Môi sinh), T ch c Ân Xá Qu c T (Amnesty International) , các T ch c Nhân đ o nh Ford, Rockefeller, Bill Gates Foundation v.v... Cũng t ng t nh t ch c Liên Hi p Qu c (The United Nations = UN), đ c khai sinh t sau th chi n th hai, thì cũng đ c coi nh là m t th c th chính tr bao g m m i qu c gia trên th gi i ngày nay. Ta s bàn chi ti t v XHDS Toàn c u trong m t d p khác, vì bài này t p chú vào hi n tình XHDS t i Vi t nam trong b i c nh c a phong trào phát tri n v Dân ch và Nhân quy n c a th gi i ngày nay.

Trong vòng 30-40 năm nay, ý ni m v XHDS đã đ c phát tri n ph bi n kh p n i trên th gi i, qua môi tr ng hàn lâm đ i h c, cũng nh qua các ph ng ti n truy n thông báo chí, và nh t là thông qua s l n m nh c a hàng tri u các t ch c phi chánh ph (NGO = Non-Governmental Organisations) , các t ch c t thi n nhân đ o, các nhóm h at đ ng xã h i d a trên c s m t ni m tin tôn giáo (Faith-based social action groups) v.v... nhan nh n t i kh p các qu c gia trên th gi i, thì vai trò c a XHDS l i càng đ c chú ý và đ c đ cao, c v o. Đ c bi t, k t khi ch đ c đ c tài toàn tr c ng s n b x p đ t i Đông Âu và t i chính Liên Xô k t 20 năm nay, thì v n đ “Ph c h i và Xây d ng l i XHDS t i các qu c gia c u c ng s n này” l i càng đ c đ t ra m t cách sôi n i c p thi t.

Xu th chung t i các qu c gia “h u c ng s n” này là : Qu n chúng nhân dân dành l i đ c cái quy n ch đ ng c a mình trong m i lãnh v c chính tr , xã h i, kinh t cũng nh v m t văn hóa, tâm linh. C th là các h i thi n nguy n v nhân đ o t thi n cũng nh v y t , giáo đ c và tôn giáo v.v... đã đ c ph c h i đ cho các t nhân đ c th ai mái tham gia sáng ki n và hành đ ng, mà không còn b quy n l c c a Nhà n c o ép, ki m ch g t gao nh d i ch đ c ng s n n a. Và đây m i chính là s th hi n cái “Quy n T quy t, Quy n T Làm ch” c a ng i dân đ i v i xã h i và đ t n c c a mình. K t qu là t i h t ng c s c a các xóm làng, các khu

phụ, người dân đã nỗ lực, phấn khởi hợp tác với nhau để tham gia vào công việc cộng đồng và thi đấu thể thao, nhằm cải thiện môi trường sống sinh hoạt tại địa phương ngay như bé của chính mình. Và xuyên qua những công tác cải thiện dân sinh cộng đồng như thế, người dân càng thêm gắn bó thân mật với nhau và nhậy cảm mà xã hội được phát triển trong tình thân ái, tình đồng chí và liên đới giữa các thành viên với nhau hơn mãi. Tình trạng “Gắn bó xã hội” (Social Cohesion) này lại càng làm phong phú thêm cái nguyn “Vốn Xã hội” (Social Capital) của toàn thể cộng đồng. Nói cho gọn lại, thì XHDS trong giai đoạn hiện tại của chúng ta đang đóng góp vào cái vai trò làm “Đôi tác với Nhà nước” (Counterpart) trong công cuộc xây dựng và phát triển xã hội ngay từ cấp huyện thành cấp tỉnh nông thôn cũng như tại môi trường đô thị.

Mặt khác, vì có từ do ngôn luận, từ do hội họp, từ do tập thể, từ do tôn giáo, từ do nghiệp đoàn... là những nhân quyền căn bản như đã được ghi rõ trong Bản Luật Quốc Tế về Nhân Quyền (The International Bill of Human Rights), nên XHDS đã có thể đóng góp vào một vai trò khác nữa, đó là vai trò làm “Đôi trọng” (Counterbalance) đối với Nhà nước, khiến cho chánh quyền không thể vượt quá giới hạn, lạm dụng quyền hành, tung hoành, như dẫu thi công sự chuyên chế để tài chính nữa. Tại Đông Âu hiện nay, giới sĩ phu trí thức, giới hàn lâm đời trước, giới văn nghệ sĩ, cũng như giới lãnh đạo tinh thần của các tôn giáo, thì đều có điều kiện thời ai mách để góp phần phê phán, sửa sai đối với chánh quyền. Tiếng nói của họ được coi như “Tiếng nói Lương tâm” (The voice of conscience) của cộng đồng dân tộc. Như vậy, mà xã hội có thể tránh được bao nhiêu điều sai lầm tệ hại, thiệt nhân thọ được như đã xảy ra đầy rẫy dẫu thi công sự, hay dẫu thi để tài phát xít Đức quốc xã trước đây. Kinh nghiệm này rất có ích cho quê hương chúng ta.

Tại Việt nam gần đây, tiếng nói phản biện và chuyên Nhà nước cộng sự đã để cho Trung quốc sang khai thác quặng bauxit miền cao nguyên, hiện đang gây mất tiếng vang lớn trong dư luận quốc chúng khắp nơi, cả trong cũng như ngoài nước. Đó là một điều đáng mừng là giới sĩ phu trí thức đã mạnh dạn dấn thân nhập cuộc với toàn thể dân tộc trong việc bảo vệ môi sinh, bảo vệ lợi ích còn của các sắc tộc thiểu số và của nay và sinh sống tại miền rừng núi, và sự thái văn hóa riêng biệt, được trọng của mình. Cũng như việc các thanh niên sinh viên đã đứng cầm cờ chống lại việc Trung quốc xâm lấn Hoàng Sa, Trường Sa và phần đất biên giới phía bắc của Tổ quốc ta. Một điều đáng mừng chính quyền Hanoi đã thông tay đàn áp thô bạo, giới thanh niên này và kiên trì theo đuổi công cuộc tranh đấu nhằm bảo vệ sự toàn vẹn của lãnh thổ Việt nam. Đây chính là điều rất tích cực góp phần tạo ra khí thế quan, phấn khởi cho việc xây dựng tiếng nói lại của xã hội. Và người bạn hiền người bạn như chúng ta cần phải hết lòng yêu mến và hỗ trợ cho sự nghiệp tranh đấu và xây dựng trường quốc gia như thế.

Nói về một mặt khác, chúng ta cần phải chuyên giao cho thế hệ trẻ cái nguyn của tình yêu thương chân thật và liên đới với đồng bào ruột thịt của mình, nêu cao tinh thần bảo vệ Nhân phẩm và Nhân quyền của người dân. Tình yêu thương đó phải được diễn đạt bằng hành động thiết thực, như tìm cách chấm dứt nạn buôn người (Human Trafficking), đòi hỏi công

Chúng ta không còn là loài người tốt nữa

Tác Giả: Đoàn Thanh Liêm

Thứ Hai, 30 Tháng 3 Năm 2009 05:33

bộ ng xã hội cho hàng triệu dân oan hiện đang bị mất nhà, mất đất thì không các mission nông thôn hời lánh, hỗ trợ cho các nhà tranh đấu cho Dân chủ, Nhân quyền mà đang bị chính quyền cộng sản sách nhiễu, bắt bớ giam cầm trong các nhà tù... Chúng ta cũng phải tận tâm chăm sóc cho các nạn nhân của thiên tai bão lụt, của bệnh tật nghèo như bệnh phong cùi, bệnh HIV/ Aids..., góp phần nâng đỡ các học sinh, sinh viên thu nhập các gia đình nghèo túng đỡ các em có đi học kiếm tiền giúp việc học v.v... Các loại việc này hoàn toàn nằm trong phạm vi tầm tay của chúng ta, trong lãnh vực xã hội dân sự. Có ra tay giúp cuộc sống và tích cực như thế, thì ta mới thực sự góp phần vào việc tạo ra được một sự chuyển biến rõ rệt trong xã hội được. Người người Mỹ thường nói : That makes a difference, a change. (Điều đó tạo ra sự khác biệt, sự chuyển biến).

Bài viết này được thành hình là nhờ ghi lại chi tiết câu chuyện tôi bắt gặp một Mùa Xuân Kêu gọi của Hội Luật gia Việt nam, được tổ chức vào ngày Chủ nhật 8 Tháng Ba 2009, nhằm đúng vào Ngày Quốc tế Phụ nữ, tại thành phố Milpitas, gần San Jose California. Tác giả xin giới thiệu các nhân vật chính của buổi tọa đàm Phan Quang Tuân, Luật sư Ngô Văn Quang trong Ban Chấp Hành Hội Luật gia là hai vị đã gợi ý ra đề tài cho buổi nói chuyện này. Và như đã thấy ở trên, người viết xin hẹn sẽ khai triển chi tiết hơn về đề tài Xã hội Dân sự Toàn cầu trong một dịp khác nữa, bởi lẽ bài viết này đến đây thì đã quá dài rồi./

California, Mùa Xuân Kêu gọi 2009.